

Hannah Arendt De menselijke conditie-1

Petra Bolhuis 2022
www.maieutiek.nl

Maieutiek_menselijke conditie_2022-1

1

Praktische informatie

- Hybride colleges, dus mensen doen online en in de zaal mee, houd daar rekening mee als je een vraag stelt.
- Er is 2x 45 minuten college, 15 minuten pauze en 15 minuten voor uitgebreide vragen.
- Gezien de ervaringen van vorige keer heb ik de 15 minuten voor vragen nu aan het eind van ieder college.
- Leeswijzer en PowerPoint op de site. Zie www.maieutiek.nl
- Bijdragen op **samen weten we meer** op de beginpagina van Maieutiek.

Maieutiek_menselijke conditie_2022-1

2

Bibliografie

- Schrijft vanuit Amerika waar ze heen is gevlucht. Vanaf totalitarisme schrijft ze in het Engels.
- Eerste grote werk is onderzoek naar 'totalitarisme'. Geschreven eind 40iger jaren. Komt uit in 1951
- Dat onderzoek brengt haar tot een wending naar 'wat mensen doen'. Boek "De menselijke conditie" (1958)
- Laatste werk Denken, Willen en Oordelen (leven van de geest) niet geheel van haar hand.
- Veel bekendheid door Eichmann in Jeruzalem (1963) ondertitel 'A Report on the Banality of Evil'/Banaliteit van het kwaad.

Maieutiek_menselijke conditie_2022-1

3

Biografie

- Leeft in geassimileerd Joods gezin in Kant's Königsberg, sinds 1945 Kaliningrad in Rusland.
- Studeert bij Heidegger en Jaspers.
- Vlucht uit Duitsland via Frankrijk waar ze werkt voor de zionistische beweging met kinderen die naar 'het mandaatgebied Palestina' gaan.
- Wordt geïnterneerd (bij Parijs) en doorgestuurd naar Gurs. Bij capitulatie mogen ze weg binnen 24 uur of worden overgedragen. Zij en haar partner vluchten van elkaar in juni 1940. Ze treffen elkaar uiteindelijk in Montauban. Via Marseille en Port Bou naar Lissabon. Op 10 mei 1941 steken ze over. Arendts moeder volgt een maand later.

Maieutiek_menselijke conditie_2022-1

4

Na de oversteek

- De oorlog én haar positie als Joods hebben haar uit de filosofie en theologie naar de politiek gebracht.
- Hoe heeft dit kunnen gebeuren?
- Denken is geen oplossing want juist de intellectuelen hebben zich massaal aan het nationaal socialisme overgegeven. (Heidegger)
- Arendt analyseert wat er heeft plaatsgevonden. Ze ontdekt de kenmerken van een nieuwe bestuursvorm; Totalitarisme.
- Deze analyse laat zien dat denken losgezongen is geraakt van het concrete bestaan, van wat mensen doen. Dat probleem pakt Arendt vervolgens aan. Want een 'dit nooit weer' kan alleen als we meer begrijpen

Maieutiek_menselijke conditie_2022-1

5

Inleiding in De Menselijke conditie

Wereldvreemdheid; eerst los van God de Vader, nu los van Moeder Aarde.(blz. 10)

1957 Spoetnik in een baan rond de aarde.

Reageerbuisbevruchting 1969 (niet teruggeplaatst dat lukt in 1978)

De mens kan en moet loskomen van zijn kluis aan de aarde. Dat is een nieuwe gedachte van mensen zegt Arendt. Wel dachten mensen over los van het lichaam (ziel), maar de aarde was de plek waar mensen konden leven en dat verlangen we nu anders. Zie de sciencefiction. Dat zijn politieke kwesties vindt zij.

Maieutiek_menselijke conditie_2022-1

6

Weten is geen denken

- Menselijke conditie is gegeven met wat mensen in meervoud kunnen.
- Wat we weten valt echter niet meer in woorden uit te drukken. (wiskunde en kwantumfysica, nu algoritmes)
- Ze heeft kritiek op het overlaten aan wetenschappers (citaat blz. 12)
- Maar het echte probleem ligt in het verliezen van taal die ons in staat stelt de existentie te beschrijven in een zinvol verhaal.

Maieutiek_menselijke conditie_2022-1

7

Vrijheid van arbeid door machines

- Je zou heel blij kunnen worden dat arbeid overbodig wordt door machines uit te vinden die het zware en eentonige werk overnemen.
- Dat willen mensen al vanaf de klassieke wereld (vrijheid= vrij van de noodzaak zijn)
- Maar we zijn (arbeidsethos, specialisatie enz) allemaal arbeiders geworden, loonslaven. Als we dan ons werk kwijtraken door uitvindingen dan zijn we ook de zin van ons bestaan kwijt. (blz13)

Maieutiek_menselijke conditie_2022-1

8

Moderne tijd en moderne wereld

“**Wetenschappelijk gesproken** liep de moderne tijd, die in de zeventiende eeuw is begonnen, ten einde aan het begin van de twintigste eeuw;

politiek gesproken is de moderne wereld, de wereld waarin wij thans leven, geboren op het moment dat de eerste atoombommen tot ontploffing werden gebracht.

Deze moderne wereld zelf, die de achtergrond vormt van dit boek, breng ik niet in bespreking. Enerzijds bepaal ik mij tot een ontleding van die algemeen menselijke vermogens, die uit de menselijke conditie voortvloeien en permanent zijn, dat wil zeggen niet reddeloos verloren kunnen gaan zolang de menselijke conditie zelf niet is veranderd; anderzijds heeft de historische analyse ten doel de oorsprongen van de moderne wereldvervreemding op te sporen, zoals die zich openbaart in de tweeledige vlucht, van de aarde weg in het heelal en uit de wereld in het eigen ik, teneinde een inzicht te krijgen in de soort samenleving die, in de moderne tijd tot ontwikkeling gekomen, zich juist op het moment aandient dat ze werd geconfronteerd met de intrede van een **nieuwen** vooralsnog onbekend tijdperk.”(14)

Maieutiek_menselijke conditie_2022-1

9

Arendts insteek

Wat ik mij voorstel in de volgende bladzijden te doen, is de menselijke conditie aan een hernieuwd onderzoek te onderwerpen in het licht van onze jongste ervaringen en meest recente zorgen. Dit is kennelijk een zaak van het denken; en het komt mij voor dat juist gedachteloosheid – vergaande zorgeloosheid, hopeloze verwarring of gezapige herhaling van 'waarheden' die lege gemeenplaatsen zijn geworden – een van de meest opvallende kenmerken van onze tijd is. Wat ik beoog, is **derhalve** heel eenvoudig: het pretendeert niet meer te zijn dan **nadenken over wat wij doen**.

Maieutiek_menselijke conditie_2022-1

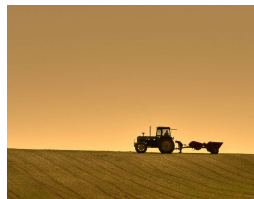
10

Eerste onderscheid in 'wat wij doen'

1. **Arbeid** = cyclisch.

2. **Werk** = iets blijvends wat arbeid makkelijker maakt.

11

Wat wij doen

3. **Handelen** = rechtstreekse interactie tussen mensen.

Alle foto's afkomstig uit Windows stock

12